

Маляр, може, знаміший на Словакії, як на Україні

Так бы мож было назвати витварного умелця з Ужгорода, Закарпатской области України, **Віталія ЛИБУ**, якого знам уж довгы роки, як і ёго богату малярську творчість і на знак почливости мі подаровав пару своїх образів. Нашы односины суть главно у формі конзулаций і розговорів о ёго творчости, бо він все приходивши до Пряшова приносить новы образы і призывать ня, жебы ём повів свій погляд на них. Также час од часу ведем конштруктивны розговоры, котры збогачують обидвох нас-малярів. Мушу повісти, же Віталій все радо послушать мої рады, бо мать довіру, же то, што му говорю, говорю отворено, не прихвалюючи за каждую ціну. Самособов, што є добре, то похвалю, што зле – покрітізую. В. Либа мать образы обидвох сорт, бо, природно, ниякому авторови ся не подарить каждый образ. Было то видно і на сучасній, **13. персональній выставці олійовых образів В. Либы на Словакії, котра была святочно отворена в СНМ – Музею русиньской культуры у Пряшові 21. юла 2010.**

В. Либа ся народив **22. апріля 1949 р. в місті Новоукраїнка**, в сучасности Кіровоградской области. Од 1952 р. жыє в Ужгороді. Уж од дїтинства ся інтересовав малёванём. В роках 1960 – 1964 ходив до дїтського художнёго центра, потім закінчив Ужгородське училище декоративного уменя (1964 – 1969). Днесь з великов вдячностёв споминать на своїх педагогів: В. Береція, Ш. Петкія, Г. Чувалова, але главно О. Бокшая. Од 1971 є автором многих декоративного-монументальных работ, причім створив десятки великих мозаичных образів в архітектурі. В 1987 році з творчіма намірами одходить за граніці України. Жыв і творив у Братіславі, потім у Празі... За 21 років на Словакії мав 12 персональных выставок, окрем того брав участь у многих колективных выставках. Самособов, все ся вертав до свого Ужгорода, а там мав і передпоследню велику выставку од 28. децембра 2009 до 19. януара 2010. Теперь „пришла“ выставка до Словацкого народного музею – Музею русиньской культуры в Пряшові, потім росшырена попуте до Технічного музею в Кошіцах а одты до Словацкого народного музею в Братіславі.

Автор ся занимать двома сферами тем у своїх олійовых образах: погляды на закутины природы, дуже часто доповнены прикладами деревяной архітектуры Русинів, і сакралнов тематиков. Природны мотивы корешпондують з тіпичнов закарпатсков малярсков школов, але не вшыткы досягають желаной уровни, може, автор, мав бы над дакотрыма довше поробити, бо він малює барз скоро і много. Але єдно му треба признати, в многих образах суть добрі зладжены фарбы, переважно суть пестры і наводять оптимістичну наладу. Но намного інтереснішыма, подля мене, суть роботы із сакралнов тематиков, котры суть часто повны сімболікы і треба ся над нима глубше задумати, жебы порозуміти авторовы думкы. Але і ту є розділна уровень образів. Частов темов є голова терплячого на хресті Ісуса – а тоты полотна суть найсугестівнішыма.

- аз -, фоткы автора

Хочете штудовати русиньский язык?

Хто має інтерес штудовати русиньский язык і літературу од академічного року 2010/2011 на Пряшівській універзиті в Пряшові, може собі іші дати приглашку на Факульту гуманітних і природных наук ПУ (адреса: Fakulta humanitných a prírodných vied, Ul. 17. novembra č. 1, 081 16 Prešov) до **13. августа 2010.**

В рамках II. кола вступных экзаменів ФГПН ПУ приймають приглашки на денне бакаларьске штудіум учительства русиньского языка і літературы в трёх комбінаціях: з фізіков, технічнов выховов і етічнов выховов (позн. комбінація русиньского языка і літ. з екологіов, як сьме увели в минулім числі НН, ся не буде в далшім академічнім році отваряти).

Подробнішы інформації мож найти на интернетовій сторінці ФГПН ПУ: <http://www.unipo.sk/fakulta-humanitnych-prirodných-vied>.

-Р-

• Русиньский художник из Ужгорода, В. Либа (первый слева), добрі знамый на Словакії, у Музею русиньской культуры у Пряшові мав 21. юла 2010 вернісаж 13. персональной выставки на нашій території, на якій представив свою найновшу творчість. Выставку отворила директорка музею О. Глосікова (друга слева).

• Віталій Либа: Природна закутина із деревянов церквоцёв – ёго облюбёным мотивом, олій, 2009.

• Найсугестівнішым образом на выставці был Портрет Ісуса із тернёв корунов на голові, олій, 2009. Таких портретів автор намалёвав цілу серію.

Пряшівський приматор – в америцькій Манголі

16. юла 2010 приматор Пряшова Павел Гадярі був гостем Народного культурного і освітнього центра карпатських Русинів на Діксон Стріт в Манголі (США) на першій русинській танечній забаві, на якій було коло 100 Русинів.

• Честный гость со Словеньска, приматор Пряшова П. Гадярі щіро подяковав за сердечне приятя приматорови америцького міста Мангол, Р. Боднарви (справа).

• На святочній акції взяв участь і гонорарний конзул Словенської републіки в Пенсільванії, Джов Сенко, котрий собі тыж посмаковав на русинських шпечі-алітах.

• А потім уж до танцю заграла музика нам добрі знамого музиканта і композитора Джері Джумбы, який вів Русинських музикантів.

• А яка бы то была танечна забава без танцю, также міджі першыма ся мусили валчіком презентувати манжеле Гадяріовы.

• Наконець на памятку їм приматор Р. Боднар за участи Маріанни Сивак подаровав індіанський талісман щастя.

У БРАТІВ-РУСИНІВ

В уведженім центрї Павел Гадярі закінчив свою 6-денну навщіву міста Піттсбург, з яким Пряшів має партнерські односины.

„Є ужасно стрітиту так далеко од своєї отчизны таких фантастичных людей, котры мають своє коріня в Европі. Піттсбург є прекрасне місто і все ся ту люблю вертати, окрем іншого і зато, же в нїм жыє моя родина – мій прастрыко ся там перестіговав кінцем 19. стороча...“ підкреслив П. Гадярі.

На святочнім вечері взяв участь і приматор Манголу – Реймонд Боднар, котрий не таїв радість зо стрічі з паном Гадяріом. Повів, же місто Пряшів уж тыж навщівив і міг спознати його культуру, враховано русиньской.

Почас вечора хореограф піттсбурського фолклорного колективу **Славяне Дін Полока** учів участников танцювати русиньскы танці. Наконець ведно собі заспівали русиньску гімну „Я був Русин, есьм і буду...“

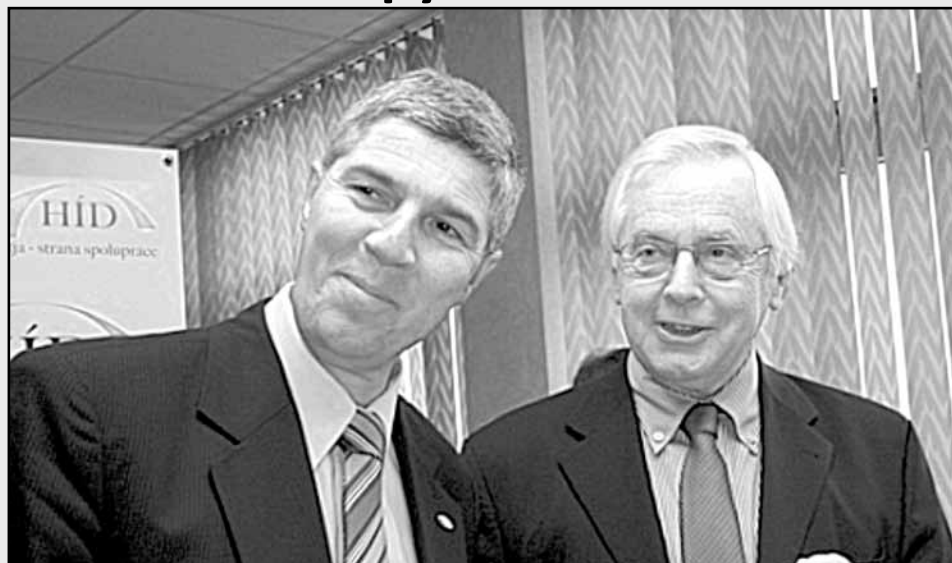
Акція была першов з такой сорты, причім організатори планують організувати її кажды два місяці. Ведуча культурного центра **Маріанна Сивак** підкреслила, же была з ходом події барз спокійна і потішило ю, же ся на ній могли стрітиту обидвома приматоры.

Народный культурный і освітний центр карпатських Русинів на Діксон Стріт був отворений в році 2006, т. є. два роки по тім, як Карпаторусиньске общество купило грекокатолицьку церкву св. Яна і перемінила ю на русинський культурный центр. Карпаторусиньске общество собі за центр выбрало місто Мангол зато, бо много Русинів ся усадило в долині ріки Мононгіла, а то в цілім центрї, зачінаючи од міста Дукейн. Зо **600 000 Русинів жыючих в США, скоро 60 000 жыє в Пенсільванії.**

Віріме, же подобны стрічі ся будуть організувати частішы, бо треба ся нам збогачувати і утримувати приятельскы контакты.

Келлі ФЕННЕССІ,
репортерка Дейлі Нюз,
фоткы авторкы

Підпресда парламенту не забывать на русиньске школство

• Председа політичної партії МОСТ-НІД, підпресда Народной рады СР Бела Бугар, віріме, же дашто хосенного зробить на тій позиції про Русинів, кідь має на сердцю і русиньске школство. То чекаме і од підпресды влады СР про людскы права і народностны меншыны Рудолфа Хмела. Але до якої міры ся сповнять наші надії, увидиме в найближшій часі?!

19. юла 2010 председа політичної партії МОСТ-НІД і підпресда Народной рады Словенської републіки – **Бейла БУГАР** дав інтервю про Вебовы новинкы з того дня (<http://www.webnoviny.sk/rozhovory/bugar-tato-vladna-koalicia-nebude-j/184723-clanok.html>), з якого выбераме його одповідь на єден про нас Русинів важный вопрос.

• Не подарило ся Вам просадити меншыновы закон наперек тому, же го пропонують міджінародны інштитуції.

– Все говорю колегам, же єдина із парламентных партій, котра має свій програм заміряный і на народностны меншыны, є наша. Єдиный, хто роздумує о тім проблемі демократічно, то сьме мы. Тото але не барз люблять слухати, бо каждый собі думать, же вшытко є в порядку. Не хотять ся вжыти, повіджме, до скоры Русинів, котры жадають, наприклад, **заведжіня навчаня русиньского языка до школ як повинного предмету. Хто ся ідентіфікує Русином, може собі выбрати таку школу. Але то ся мусите вжыти до скоры того Русина або Мадяра ці Рома, або хоцького другого, абы сьте порозуміли, што є про них важне.** Як доходить в припадї Русинів к однароднєваню? Помалы уж не знають ані свій язык, бо не суть створены условія. Также зато є важне, же кідь дахто іде рішати проблем хоцькотрой меншыны, мусить роздумувати головов конкретной меншыны. Бо лем тогды порозуміть, як треба рішати проблем і як го мож вирішыти.

Церквы і фары в окресї Свідник в році 1600

На основі властных архівных выкумів і на основі монографії проф. Др. Фердінанда Улічного *Dejiny osídlenia Šariša*, котра вышла в Кошицях в р. 1990, єм написав історічну статью о наших церквах в окресї Свідник з періоду р. 1600.

В селі **Бенядиківці** была деревяна церкву з цінтерєм уж в р. 1492. Село тогды зніщили польскы войска. Нова церкву была деревяна, в р. 1600 із фаров і правдоподобно і школов. В **Бодружалі** тыж в р. 1600 была деревяна церкву і фара. Подобно в **Дубовій**, **Вышнім Верлиху**, **Вышнім Мірошові**, **Грabitівці**, **Капішові** і **Кечківцях**. В **Крайній Быстрій** тыж мали в р. 1600 деревяну церкву і парафію (фарность). Подобно і в **Ладомировій**, де окрем деревяной церкви і фары была тыж школа. Треба увести, же тото село має выше 600 років. Подобно і в **Млинарівцях** в р. 1600 была церкву і фара. Треба спомянути, же в Млинарівцях была деревяна церкву уж правдоподобно по р. 1350, але перша писмова інформація о церкви в селі є з р. 1492. В **Нижній Ядловій** была в р. 1600 тыж деревяна церкву і фара, подобно і в **Нижній Мірошові** і в **Новій Полянці (Мергешці)**. В селі **Рівне (Rovně)** підданы мали в р. 1600 властну деревяну церкву і фара, подобно і в селі **Розтоки**. В селі **Собош (Soboš)** в р. 1600 тыж была церкву із дерева і фара. Правда, деревяна церкву у Собошу была уж в р. 1492, із цінтерєм.

В селі **Свідничка** в р. 1600 тыж была деревяна церкву і парафія. У **Свіднику (Нижнім – Nižnom)** была деревяна церкву і фара уж в 15. стор. Деревяну церкву і фара ту мали і в р. 1600. Ту треба увести, же і в **Цернині** была в р. 1600 деревяна церкву, мурована была уж в р. 1492 фара, але і школа. В р. 1600 деревяна церкву і фара были і в **Шарішкїм Щавнику** і **Шеметківцях**. Подобно і в **Штефурові** мали уж в р. 1492 деревяну церкву, але в р. 1600 уж ся не уводить, хоць треба предпекладати же там была, бо в тім часі было то велике село.

Значить, же в р. 1600 на Свідничині, в теперішній окресї Свідник, было аж 23 деревяных церквей і фар в наших русиньскых селах. О тім документують латиньскы писомны записы в архіві MOL в Будапешті, але і научна монографія проф. Др. Ф. Улічного з р. 1990.

Обектівно треба ту увести, же то было в доунійнім періоді, значить перед роками 1648 – 1649 і же наші предкове были тогды православны.

З другого боку того тыж документує, же наші предкове были восточною візантсько-славянською обрядом, який мають і сучасны грекокатолици, але і православны у нас.

Так Русины, як і велє Словаків, Мадярів...

Андрій КАПУТА,
Свідник

поздравління русинів на 2010 рік

анкета • поезія • малярство

число 3

З одповідей дакотрых абсолвентів літнѣй школы

(Продовжіня з минулого числа.)

Studium Carpato-Ruthenorum 2010 – Міджінародна літня школа русиньского языка і културы в Пряшові почас трѣх тыжднів (14. 6. – 4. 7. 2010) понукла своїм участникам нелем навчання русиньского языка і історії, але тыж много новых зажитків із познання културы і памятных місць звязаних з історією і сучасным животом Русинів на северовыході Словакії. Дакотры з участников нам написали свої погляды на першый річник того нового проєкту Інституту русиньского языка і културы Пряшівської універзити, з котрых сьме повибєрали короткы урывкы. Комплетны одповіді абсолвентів першого річника літнѣй школы з інформаціями о них будеме публіковати на продовжіня од далшого числа Народных новинок.

Стефанія Сервін (США):

– О Русинах ем того не знала много. Найліпшы про мене были лекції з історії проф. Др. Павла Роберта Марочія. Я буду дале пувовати до Польщі, де ся хочу занимати Лемками. Літня школа была про мене найліпшов приправов на тоту роботу. Бісїдовати по русиньскы ем ся не барз навчила, но навчила ем ся читати і дешифровати по русиньскы писаны тексты, што ся мі придасть у мойї роботі.

Квета Галасова (Словакія):

– Гріє ня на душі, же наша літня школа (ходем сі так думам), стала ся в істім розуміню сучастѣв процесу возроджованя Русинів, яке на Словакії проходить од 90-х років ХХ. ст. До Пряшова так пришли люде розлічных вікових категорій і професій, з розлічных соціальних верств, но вшиткых нас капчать штось сполочне – інтерес о Русинів і русиніс-

тіку. Про мене літня школа – то суть і нетрадічны вакації, і оддых, і забава, але в непосліднім ряді і робота, котра принесла до мого живота зміну, нарушыла стереотіп пензісткы. Школа до мого живота внесла і почуток, же робота, до котрой ем ся на пензії пустила – писаня поезії по русиньскы – має змысел.

Елізабет Лінч (США):

– Люблю слухати людей, які бісїдують по русиньскы. Шкода, же было мало часу на штудіум, не стигала ем даколи приправлєвати ся докладно на години, бо часто сьме мали і по лекціях даякый програм. Пришла бы ем і другыраз, кібы была можность, бо Русинів бы ем хотіла спознати ліпше. Будуть темов моєї дізертачной работы.

Марлене Малек (Австрія):

– О Русинах ем уже много чула

і читала, главно о історічных періпетіях Русинів. Новым было про мене чути русиньскый язык. Уж знам еден славянський язык – російський, кус ай український, также комунікація была про мене легша як про тых других, котры не знають єни еден славянський язык. Роблю дізертачну роботу о русиньскім языку в порівнованню з другыма славянськыма языками, также літня школа была про мене барз хосенна. Шкода, же сьме не застиги перебрати сінтаксис, бо з той дисципліны є і мало одборной літературы.

Івета Мытнікова (Словакія):

– ... на годинах ем спознала сімпатічну лекторку, котра нам терпезливо высвітлила повно фактів з кодифікованой подобы списовного русиньского языка, з чого ся выходило при кодифікації, выяснила нам повно правил. Тепер уж знам своїй сусіді, котра не хоче читати русиньскы новинкы зато, же там є „і“ (і з двома точками – позн. ред.), выяснити, чом то є так, а може ей пересвідчу, жебы їх читала. Уж знам і то, же наш – камюньскый діалект мать повно полонізмів і значно близкий є му прото лемківський варіант русиньского языка. Кодифікована подоба русиньского языка на Словакії мі скорше припоминають український язык, але зато, же мі были высвітлены причіны, знам тот факт похопити і акцептовати.

Приправила:
Пг.Др. К. КОПОРОВА,
лекторка русиньского языка на
Studium Carpato-Ruthenorum 2010

Літературный конкурз 2 0 1 0

Сполок русиньскых писателїв Словеньска першый раз у сполупраці з редакціов Русин і Народны новинкы выписує конкурз на найліпшы творы в области поезії, прозы, есеїв і драмы в списовнім русиньскім языку. Оригіналны літературны творы може на адресу редакції (Духновичово нам. 1, 081 48 Пряшів) посылати

од 1. авґуста
до 30. октобра 2010

каждый автор од 18. року віку, жыючий в Словеньській републіці. Найліпшы работы, выбраны одборнов поротов, будуть оцінены і опублікованы главно в *Русиньскім літературнім алма-ху*, часть з них таксамо в *Народных новинках* і *Русині*.

Приправный выбор
літературного конкурзу

Квета МОРОХОВІЧОВА-ЦВИК

Глобалізація

Зубате сонічко
через обідній час
потрясло
златожовтов гривов
і помылило муху.

Вилїзла, бідна,
(із зимушнѣй легані)
на світло боже.

Отяжкана потомством
ледва лізла по стїні.
Ани ся барз не снажила –
уж лежала на землі.

Без погыбу веґетіє –
вна не знає, што ся діє.
Вилїзати то водне то в ночі –
не знати сі нияк помочі.

Тота глобалізація
стерати граны частям року.
Мухо, мухо, ты не смієш
піддати ся тиску тому.

Природа зміны приїмать
в літї, в зимі і восени.
Лем ярь щі сі радо тримать
Стары звичаї хосенны.

Залїзь назад, міла мухо,
не єсь в силі щі літати.
Самоперше ся ты мусиш
за потомство постарати.

Перед собов маш посланя –
не смієш го обхаджати.
Не дай ся змылити теплом:
кідь є зима – є час спати.

Ш т е ф а н С М О Л Е Й

ВІРЮ ТОМУ!

Часто над тым роздумую –
Кілько же нас буде
При насліднім списованю...
Над сто тісяч буде?

Вірю, же нас тільки буде!
Буду правду мати!
Кідь з Русинів лем каждый другый
Схоче ся записати
Же є Русин. Же свій народ
Не хоче скламати,
Же і мы живота схопны,
Схоче доказати.

Нас є велё в нашім штаті.
Нас все велё было.
Нашы предкы жыли бідно,
Но в сердцях їх гріло
Їх русинське походжіня,
Котрого їх позбыти хотіли,
Но они не пустили.

Мы хоць жыєме в новій добі,
Подьме їх слідами?
Не ганьбиме ся писати,
Же сьме Русинами.
Мы ганьблыви? Такых не є!
Вірю, же не буде!
**Нас Русинів при списованю
Над сто тісяч буде!**

Вірю тому!

БІСІДА КОРУНЫ
З ЕВРОМ

Коруна з плачем ся стала
Евра звідовати.
– Чом ты мене з того світа
Уж хочеш выгнати?
Я людём ту довгы роки
Каждый день служыла,
Лем про тебе жебы-м вшитых
Теперь зохабила?

Пышне Еуро на Коруну
Стало позерати.
Усміхнуло ся ї Коруні
Стало догваряти.
– Ты не видиш? Зміны пришли!
Не чудуй ся тому!
Раз каждый мусить одыйти
До вічності з дому!

ЯК ДАЛЕ?

На світї зачала кріза владіти,
Стала вже і нам біду ділити.
Єдному менше, другому веце,
Многих перед нёв стискать за сердце.

У фабриках в дверях ключі черькають,
Што в них робили, вонка чекають.
Што з нима буде? Як будуть жыти?
Родины денно треба живити.

Біда настала у нас про многих.
Хліб каждоденный про них дорогой.
Діти голодны як накормити?
Стріху над собов як захранити?
Многы з них часто стоять над ямов
Свого живота. Думають што з нёв?
Як ей обыйти? Перескочіти?
Очі заперти, до нёй скочіти?

З біды не треба векшу робити.
Не зіставай дома, треба ходити.
Між людми найдеш слова потіхы,
Там, де не треба, там не роб гріхы.

Жылот ті дали отець і мати,

Не можеш ёго сам собі взяти.
Поможуть тобі, як все од мала
Ті помагали отець і мама.

А кідь їх не є, зайдий к їх гробу,
Постій в тихости і схиль голову.
Не ганьбий ся із оч слызы втерати,
В тім гробі лежать твій отець, мати.

Жылот є часто тяжкый, негравый,
Зато не зістань злостный, скламаний.
Треба го жыти такый, який є.
Чоловік мусить! Він зато жыє!

ЧОЛОВІК І СОВА
(Байка)

Сіра Сова в загороді
На черешню сіла,
З курятком в своїх пазурах.
Смачный фрыштик їла.
Пришов Чоловік, став Сірії
Сові догваряти.
– Сово, знаш як ті завиджу,
Же ты знаш літати!

Сова стала позерати
Хто ей став хвалити.
Не чекала таку хвалу.
Стала говорити.
– Чоловіче, а ты де був
Як крыла ділили?
Кады же есь тогды блудив
Же ті не зділили?
Міг і ты, кады бы-сь хотів
На крылах літати.
Не мусив бы-сь, і де не треба,
Авто хосновати.
Твоя хыба, превелика,
Бо ніціш природу,
Выфуковы пліны ніщать
Землю, воздух, воду.
Як будеш природі дале
Так ублизовати,
Задусиш ся, бо не будеш
Мати чім дыхати.
Ты приносиш велё шкоды,
Сам собі. Ты не знаєш?
Ты розумный, пороздумуй!
На што розум маєш?

Сова дале мнясо їла,
Бо голодна была.
А чоловік? Исто думав,
Чом він не мать крыла...

ЛАКОМНЫЙ
ЧОЛОВІК
(Байка)

Чоловік завидів
Слонови ёго ніс.
Думав: чом мі такый,
Як ёму не виріс?
Слон із своїм носом
Може ся кормити,
Сам ся пошкрятати,
Може воду пити.
Може і будь-яку
Роботу робити.
Слонови завиджу.
Ёму добрі жыти.

Мій ніс лем заваджать.
Не дасть ся сховати.
Часто з нёго тече,
Треба го втерати.
Кідь бы-м мав слонячий
А знав так робити,
Омного богатшым
Міг ем давно быти.

Не думав на себе
Як бы міг вызерати

Із слонячим носом.
Но быв бы богатшый!

Чоловік є часто чудный.
Знаць ся лакомити
І на таке, што ся не дасть
Про нёго сповнити.

Лакомити ся на чужде,
Свое затрачати?
То є высміх чоловіка!
Мав бы каждый знати.

ХТО МАВ ПРАВДУ?
(Байка)

Вытыкала Мачка Блысі
Чом ей тільки кусать,
Ани водне, ани в ночі
Поспати їй не дасть.
Мачка Блысі говорила:
– О свій кожушок ся старам,
О чістоту ёго,
Ты пришла, засіла-сь ся в ній,
Без согласу мого.
Ты бываш в моім кожушку.
Ніціш, засмічуєш.
Місто плацы за бываня,
Іці й мою кров пиєш.
Кідь щі ня будеш кусати,
Выжену тя з нёго!
Выжену тя із своёго
Кожушка теплого!

Блыха стала позерати
Словам не вірила,
Што їй одважлива Мачка
Стиха говорила.
Блыха на Мачку кричала:
– Глупость гвариш, кідь сі думаш,
Же тот кожушок твій!
Ты го носиш, я в ній бывам!
Тот кожушок є мій!

Обі стали ся вадити,
Кричати і гадати.
Хто мав правду? Мачка? Блыха?
Спробуйте вгадати.

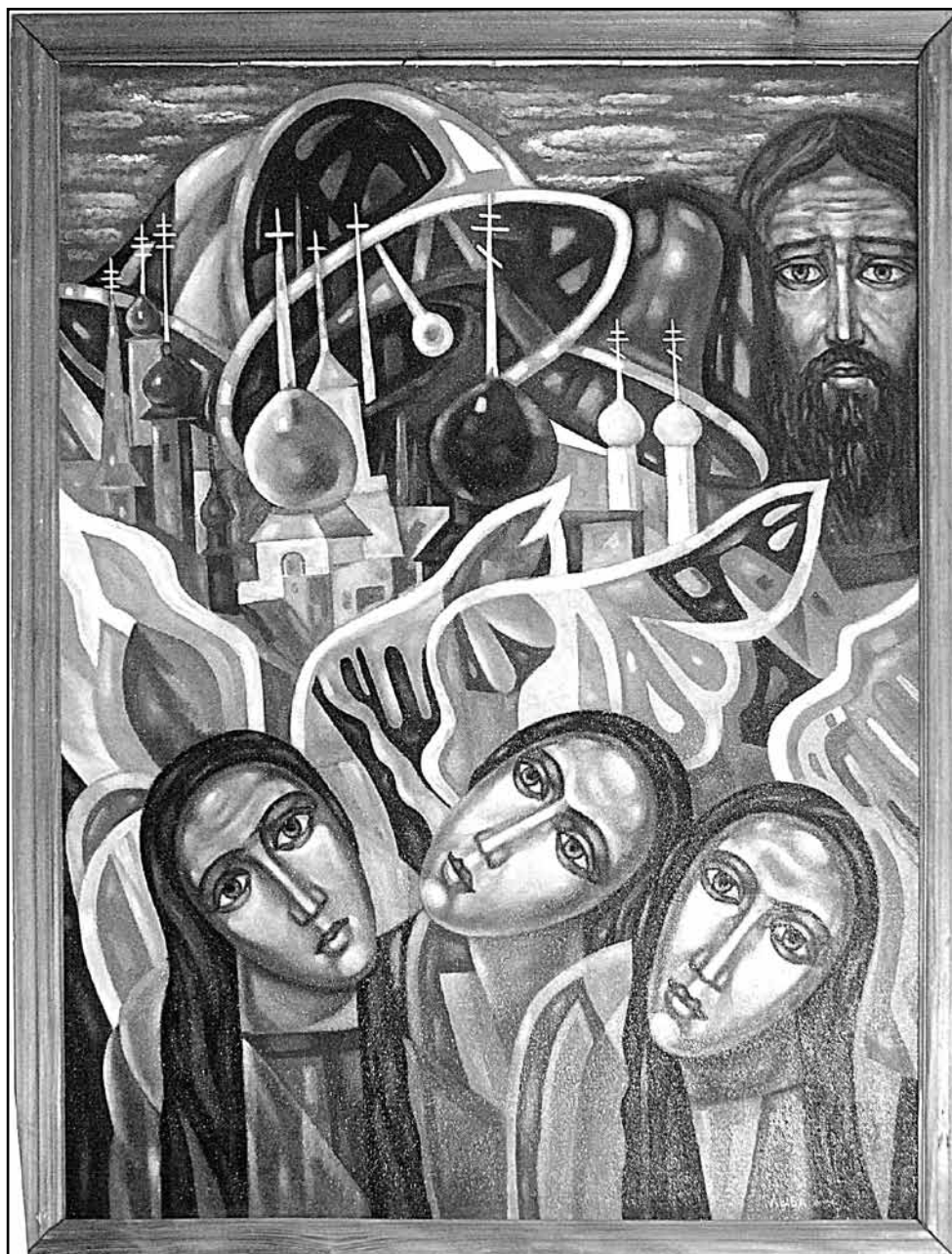
І міджі людми таких велё,
Што ся не старають
О бываня. Ніщать ёго.
Хоць в ній і бывають.

ЧОЛОВІК
І ВОРОБЕЛЬ
(Байка)

Стрітив Чоловік Воробля
Став му догваряти:
– Ты не можеш іншак жыти?
Лем все мусиш красти?
Пташку, ганьба, бо ты бы міг
І дашто робити!
Лакомиш ся лем на чужде.
Звык есь з других жыти!

Воробель став позерати,
Не знав што гварити.
Ці Чоловіка слухати,
Ці радше злетіти.
Роздумав ся. Чоловіку
Став він догваряти:
– Кідь мі тото выткне іншый,
Став бы-м і робити.
Але ты, Чоловік? Таке
Із уст выпустити?
Та з вас кілько із работы
Другых хоче жыти?
А самы на то не прийдуть
Же іншак то мать быти!

Розышли ся.
Каждый пішов
По свойй дорозі.
Ці мав з них дакотрый правду?
Додумайте собі.

• Еден із найвыдареніших образів Віталія Либі із сакралнов тематіков.

В мені людей, котры ся стріли 10. мая 2010 в готелі Сенатор у Пряшові, абы заложили нову політичну партію про потреби выходного, но главно северовыходного Словеньска, хочу Вам, пане Бандуріч, **высловити подякованя за пропаґацію взнику новой політичної партії Наш край в Інтернетовых новинках Академії русиньской культуры, чісло 24.** Ініціаторы стрічі з почливістьов позвали вшиткых представителів русиньских і українських обчаньских здружінь, культурных союзів і сполків, церковных організацій і вшиткых тых, котрых заінтересовала думка сформованя політичної репрезентації із заміром дінамичнішого розвою северовыходного Словеньска. Факт, же позваня не прияли вшиткы, лем свідчить о тім, як обгають інтереси свого народа або народностной меншыны на Словеньску.

Твердите, пане Бандуріч, же „Русины не мають інтерес одкапчовати ся од братьского словеньского народа тым, же бы створили нову політичну партію на народній основі“. Мушена єм опоновати такому твердженю. Русины предсі не суть як сіямскы двійнята споены зо словеньским народом, як кібы їх породила єдна мати. Подля того твердженя *Русины властно ани не суть Русинами, але суть то братьскы Словацкы*? То не думате важно, пане Бандуріч... Тым, же заложиме нову політичну партію, котра буде заступлєвати передовшыткым (але не лем) інтереси Русинів, тым ся одпоїме од братів-Словаків? Вірю, же ани то не думате важно. Русины суть предсі самобытний народ, котрый жыє сторочами на своїй теріторії. Ту роблять, розвивають, але і люблять свою домовину – Словеньско. Заложінєм політичної партії ся ниhto од никого не одкапчує, лем презентує свій обчаньський погляд. Ниhto не закладає політичну партію на народнім принципі, лем пріорітно презентує інтереси маргіналізованих Русинів на северовыході Словеньска. Вступ до партії є отворений про вшиткых жытелів Словеньска.

Пишете, же малохто вірить новій політичній партії... Пане Бандуріч, охабте то радше на будучіх волічів той партії. Свої вызвы проти ей взнику можете, самособов, презентувати, є то Ваша слободна воля. Но потім не можете демаґогічно твердити, же заступляєте погляд Русинів на Словеньску. Може возникаючу політичну партію не буде волити ниhto, а може то буде наспак. Ініціаторы ей взнику будуть робити вшитко прото, абы ся тота політична партія успішно етабловала на словеньській політичній сцені.

Мате правду, пане Бандуріч в тім, же русиньска народностна меншына на Словеньску мать шыроky можности на розвоі, но тота Ваша правда є яничарьска. Она презентує погляд пана, котрый того яничаря платить. Сам пишете, же сьє членом Рады влады СР про народностны меншыны, прото ся Вас прошу, што сьє за роки свого членства в тій раді про Русинів на Словеньску зробили? Якы їх інтереси сьє в Братіславі просадили?

Не мате правду в тім, же Русины на Словеньску

не потребуєть політичну репрезентацію! Наісто знаєте, же і Русины, так як Словацкы, Українцкы, Ромове, Мадяры, Чехы, Німцкы, Болгары... мають на Словеньску попри культурных интересах, котры споминає в своїй статії, і інтереси політичны, економічны, духовны, етічны, легіслативны і многы далшы. Культурны сполкы, ай кібы їх мали тоты народности десятки ці стовкы, не репрезентують того шыроке спектрум интересів.

Пане Бандуріч, мате і не мате правду

Ад: Є то гра без змыслу (НН 24 / 2010)

Політичны, економічны, але і другы інтереси розлічных ґруп в модерній демократічній сполочности презентують в першій раді політичны партії (попри розлічных політичных сполках, або обчаньских здружінях), котры слободно возникають і зникають. А ці ся Вам то, пане Бандуріч, буде любити, або ніт, думка заложити обчаньску реґіоналну політичну партію про Русинів і про Українців, але главно про найодсталішу часть Словеньска, то значить – северовыход, де суть Русины найвеце концентрованы, досправды vznikла в головах дакотрых Русинів, котры жыють в Братіславі. Нечестны і незмыселны гры ведете, якбач, лем Вы, котрый собі роки ужывате визначну позицію в раді влады, но нелем же Вас нігда не напало заложити подобну політичну партію, але тепер ся Вам видить, же мате право выядрєвати ся проти ей взнику і выдумувати сі якісь нечестны гры на ей фоні.

Пане Бандуріч, таксамо **мате правду** в тім, же ествуючі русиньскы обчаньскы здружіня не закладають нияку політичну партію. Стріча у Пряшові не была організована з наміром просити собі од русиньских ці українських сполків згоду на заложіня такой партії. Задачов маёвого семінара было інформувати о закладованю партії і ей цілях. Партію закладає ґрупа ентузіастів з Братіславы, Пряшова, Свідника, од Старой Любовні, Снины... Докінця ся придають і Кошічане. **Не мате правду** в тім, же суть то лем бомбастічны высловы о закладаню політичної партії про Русинів, котру властно Русины ани не хотять... Мы без бомбастічных высловів досправды партію закладаме на обчаньскім і реґіоналнім принципі.

Мате правду в тім, же споїня Русинів на Словеньску зо Словаками є міцне. Но **не мате правду**, же тото споїня є міцне абсолютно. Є міцне релативно і єдностронно. Поважую ся за мінімално таку добру патріотку Словеньска, як і Вы, пане Бандуріч. Русины не протестують, суть лояльны к Словеньській републіці, котра то нерідко зловжывать. А то так, же дотеперішні влады СР наші інтереси презентували барз слабо і спорадічно. За двадцять років слободного розвою Словеньска не vznikла функчна політична партія на просаджованю интересів северовыходного Словень-

ска, а кідь така партія vznikать, протестуєть праві Вы, котрый сьє зо штатного розпочту вычерпали немало фінанцій на то, абы сьє їх інтереси обгаєвали.

„Політичны партії, котры діють на централній уровни, не мають програм на розвоі северовыходу Словеньска і не мають політичну дяку сітуацію на выході змінити“ – тото єм сі доволила цітовати з Проґрамовых тез возникаючої політичної партії Наш край. Зато дозріла потреба таку партію заложити і будувати.

Пане Бандуріч, **мате право** як особа не быти згодный з тым, же треба обгаєвати народностны права обчанів русиньской або української народности. Днесь жыєме в слободній і демократічній країні. Мате право сугласити або не сугласити з будь-чим. Но **не мате право** як верейный чіновник свої

особны погляды підвышовати над ґенералны і общі. **Мате правду**, пане Бандуріч, же возникаюча політична партія Наш край не презентує інтереси Русиньской обороды на Словеньску, котрой сьє функціонером і котра є подля своїх станов аполітична. Нова політична партія але не vznikать нато, абы презентувала інтереси будь-якого культурного ці народностного сполку, котрый уж на Словеньску ествує, ці то прорусиньскы, або проукраїньскы орьєнтованого. **Не мате але правду** в тім, же vznik новой політичної партії Наш край не є в інтересі русиньского жытельства на Словеньску. Наспак, є то ёго жыотным интересом.

Є в інтересі Русинів на Словеньску заложити політичну партію, котра бы охороняла інтереси северовыходного Словеньска. Зохабме говорити чісла. „Од року 2001 до кінця року 2009 словеньскы влады, незалежно од того, ці были вліво, або вправо орьєнтованы, підпорили штатнов дотаціов 83 інвестічны проєкты, причім найвеце стімулів дістав Тренчанський і Кошіцький самосправный край – кажный на 19 проєктів, Нітр्यानський – 15, Баньскобістріцький і Жіліньський край по 8 проєктів, Братіславський – 5, Пряшівський – 4 підпорены інвестічны проєкты“ (Проґрамовы тезы партії Наш край). Засєдно села северовыходного Словеньска не патрять до катеґорії сел тзв. „полів росту“, котры бы мали выгоды при черпаню фінанцій з еврофондів на реґіоналный розвоі, затоже суть ту села з кількостєв жытелів під 500. Также кідь суть на папіру фонды на підпору реґіонального розвою заміряны на найхудобнішы реґіоны Словеньска, поправді то так не є, реално суть підпорованы скоріше ёго богатшы реґіоны. Реґіоналны розділы ся проглублюють од року 1990. Політична партія Наш край з центром у Пряшові хоче тото проглублєваня заставити і прімарно репрезентувати інтереси северовыходного, но засєдно і цілого выходного Словеньска. Охабме їй зато простор на то, жебы росла і розвивала ся, а то може і дякуючі тым жытелям, котры своїма підписами на петічных гарках підпоруєть vznik партії Наш край.

Люба КРАЛЄВА,
сполузакладателька політичної партії Наш край,
членка петічного вибору ей взнику

О музейных загадах в русиньській культурі (1)

Юрко Цимбора, драматурґ і шефдіріґент ПУЛЬСу в Пряшові, композитор, поет і педагоґ, народив ся у Свіднику 6. юна 1919 року а вмер у Пряшові 2. октобра 1989 року. Там є і похований. Ю. Цимбора був родженим музичным талантом, прецізным працівником в области культуры і добросердечным чоловіком. Знав зробити якостну роботу, котра мала великий сполоченський визна́м. Быв у центрі культурного жывота і був творце́м культурных цінностей. Зато був популярнов і знамов особностей своєю доби. **Можеме го выголосити і узнати за найвекшого і найвызначнішого русиньского композитора.** Вшитко, што было о ёго особі опубліковане, собі одкладавав і перед кінце́м жывота визначів тушков, де ся о нім і о ёго роботі пише. Хотів, жебы сам злегшыв роботу і орьєнтацію у фондї тому чоловікови, котрый буде ёго жыот і роботу документувати і оцінєвати. Знав уж за свого жывота, же вдяка своїй роботі на полю русиньской співанкы буде єднов з ікон русиньской фолклорістики і музики на Словеньску. Іщі тепер, кідь мам в руках і документую ёго музичный фонд, думам собі, же то був великий музичный талант, „працант“ і деталіста, котрый ніч не охабляв на нагоду. На вшитко і все хотів быти добрі приправений. **Таких людей на світі є мало. Русины на Словеньску мають лем пару визначных музичных фолклорістів. Спомянув бы єм Юрка Костюка, Штефана Ладжіньского, Штефана Микиту, Юрка Сенька, Андрія Каршка, Андрія Дулебу і Андрія Куцера.** В днешній добі русиньского народного возроджіня велику активіту і визначну роботу на полю русиньской народной музыки робить Мірослав Кереканіч, публікачно ся зактівізовав Іван Чіжмар. То суть особности, котры мали быти цен-

тром заінтересованости Музея русиньской культуры в Пряшові од самого заложіня музею аж до днешніх днів. А на Дню Русинів у Пряшові мали быти выставкы о них, а не о пожыченых кроях. То зробили зато, бо в музею ся не творять серьєзны народны фонды. Зато сьє ходили до Братіславы, жебы сьє мали свій музей і документували нашу історію і культуру! Є міцно смутне, же робочій час в русиньскім музею так выходить даремно. А час барз скоро утікать. Кілько раз єм зателефоновав до музею, директоркы там николи не было, на одказы ниhto не реаґує...

Што нас Русинів найвеце репрезентує навонок тепер, в часі возроджіня народа? Музика. Культурны проґрамы. Штефан Ладжіньський іщі жыє. Працovníк Музея русиньской культуры в Пряшові уж того чоловіка і ёго роботу на ниві русиньского фолклору мав мати давно здокументованого в музею і ёго роботу опубліковану. **А ту не є кому выдати ани ёго зборник пісень. Ш. Ладжіньський мусив сам довго жобронити в Русиньській оброді, жебы му выдали ёго зборник співанок.** Музей русиньской культуры не проявив ниякий інтерес. То є плана візітка одношіня веджіня русиньского музею к захрані русиньской культуры, за што є плачене штатом. То буде треба просондовати, бо і тото є наша загадна і дотепер невияснена історія заложіння Музею русиньской культуры. Очівісно, таких загад в русиньскім музею в Пряшові є веце. Єднов з них є і недбале одношіня сучасного веджіня музею к захрані музичного фонду Юрка Цимборы, за што бы мало нести одповід-

(Дале буде.)

Мґр. Ян КАЛИНЯК, Свідник

STUDIUM CARPATO-RUTHENORUM 2010

Інститут русинського языка і культури Пряшівської університету в Пряшіві • Словенська асоціація русинських організацій

І. річник Літньої школи русинського языка і культури 14. 6. – 4. 7. 2010

prof. PhDr. PAUL
ROBERT MAGOCSI, PhD.

prof. PhDr.
STEFAN PUGH, PhD.

doc. PhDr.
ANNA PLÍŠKOVÁ, PhD.

Mgr.
VALERIJ RAĐÁK, CSc.

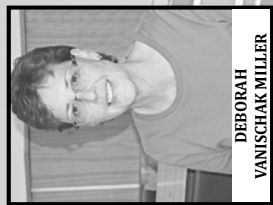
PhDr.
KVETOSLAVA KOPOROVÁ

AMY
BILCHICK-METZENDORF

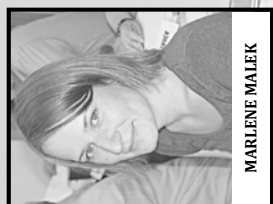
DAVID BRYANT

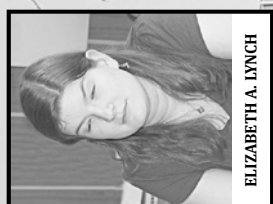
DEBORAH
VANISCKAK MILLER

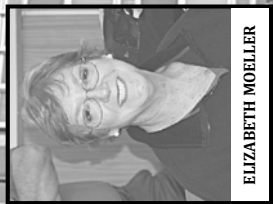
DONNA NIMEC

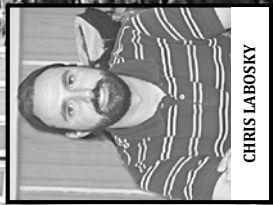
MARLENE MALEK

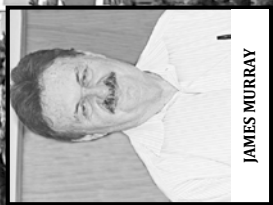
ELIZABETH A. LYNCH

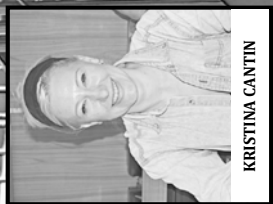
ELIZABETH MOELLER

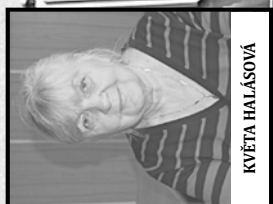
CHRIS LABOSKY

JAMES MURRAY

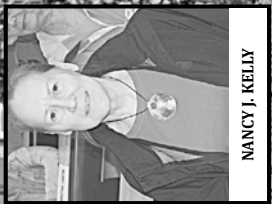
KRISTINA CANTIN

KVĚTA HALÁŠOVÁ

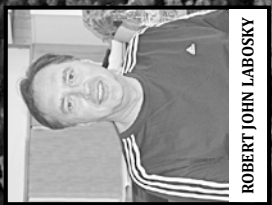
MARY BUKSAR

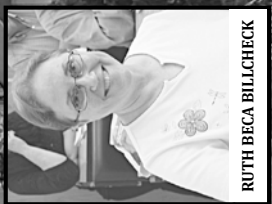
NANCY J. KELLY

NANCY REVAK

ROBERT JOHN LABOSKY

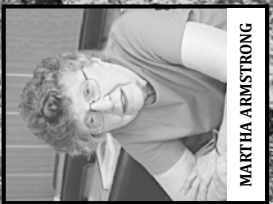
RUTH BECCA BILLCHECK

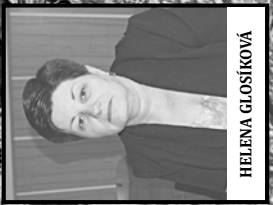
STEPHANIE SERVIN

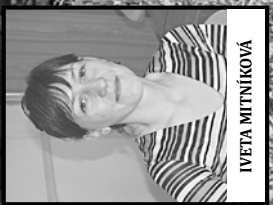
SUZANNE KROLKOWSKI

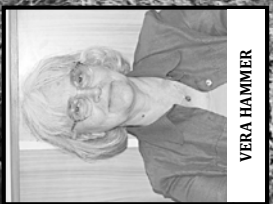
MARTHA ARMSTRONG

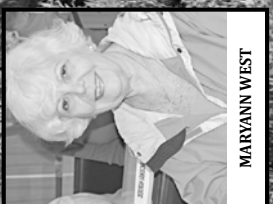
HELENA GLOŠKOVÁ

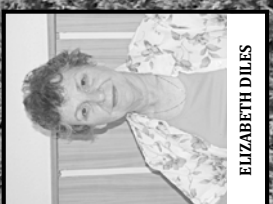
IVETA MITNÍKOVÁ

VERA HAMMER

MARVANN WEST

ELIZABETH DILES

• ПАМ'ЯТНЕ ТАБЛО УЧИТЕЛІВ І ПЕРШЫХ АБСОЛВЕНТІВ STUDIUM CARPATO-RUTHENORUM 2010 – І. МІДЖНАРОДНОЇ ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ РУСІНСЬКОГО ЯЗЫКА І КУЛЬТУРИ НА ПРЯШІВ-СЬКІЙ УНІВЕРСИТЕТІ В ПРЯШІВІ.

фоткы: - аз -

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Ўдové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 0905 470 884. Регістрацне ч. EV 327/08, МІС 49 438. Оpubлікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk,
<http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2